

Hírlevél

MAGYAR ZSIDÓ KULTURÁLIS EGYESÜLET

XXIV. évfolyam, 10. szám

2013. december Tévész 5774

25 éves lett a Mazsike

Zsúfolásig megtelt teremben ünnepeltünk

Margináliák a zsidóságról

Konrád György írása

Sikoly

Benedek István Gábor

Klein Rudolf: Abbázia

A magyar riviéra gyöngyszeme
bácskai szemmel (2. rész)

Tadeusz Słobodzianek: A mi osztályunk

Egyéni és közös bűnről,
a felelősségről, igazságról

*Minden kedves Olvasónknak,
eredményes és boldog
2014-es évet kívánunk!*

Csatlakozzon facebook oldalunkhoz:
www.facebook.com/mazsike1988

4

NEGYEDSZÁZAD

Zsúfolásig megtelt teremben
ünneptelt a Mazsike

TÁMOGATÓINK

MAZSIHISZ – MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ
HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGE

MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ ÖRÖKSÉG
KÖZALAPÍTVÁNY (MAZSÖK)

BÁLINT HÁZ

NEMZETI KULTURÁLIS ALAP

AMERICAN JEWISH JOINT
DISTRIBUTION COMMITTEE

IMPRESSZUM

Kiadó: Magyar Zsidó Kulturális Egyesület.
Cím: Budapest, VII. kerület, Garay u. 48.
Postacím: 1065 Budapest, Révay u. 16.
Telefon: (+36) 1 311 66 65
Honlap: www.mazsike.hu
E-mail: mazsike@gmail.com
Felelős kiadó: Kirschner Péter
Szerkesztő: Deák Andrea
Borító: Hári Péter
Tipográfia, tördelés: ElektroPress Stúdió
Nyomda: Pannónia Print
ISSN 1219-79-04.

Barátkozzunk a Facebookon!
www.facebook.com/mazsike1988

TARTALOM

MaZsiKE 25

Negyedszázad

Zsúfolásig megtelt teremben ünnepelt a Mazsike

Margináliák a zsidóságról

Konrád György írása

Sikoly

Benedek István Gábor kiáltványa

Történelem

Abbázia

A magyar riviéra bácskai szemmel (2. rész)

Híd a jelen sivárságából a múlt verőfényéhez

Monarchianosztalgia a két világháború közötti
budapesti zsidóság körében (befejező rész)

Vegyes

Karamellás körtetorta

Rubin Eszter receptjei

Emlékkonferencia

a Jom Kippuri Háború kitörésének 40. évfordulója alkalmából

PROGRAMÖSSZESÍTŐ

A Makabi Túraszakosztály decemberi programja

Trauma és utóhatás

Van-e modern zsidó irodalom

Monarchianosztalgia a két világháború közötti budapesti zsidóság körében (befelező rész)

HÍD A JELEN SIVÁRSÁGÁBÓL A MÚLT VERŐFÉNYÉHEZ

Az orthodox sajtó arra hívta fel a figyelmet, hogy az általános antiszemita közhangulat a legitimista mozgalomban szintén megjelent. *„Az orth. zsidó királyi fenségben, a mennyei glória visszfényét látja, de meg kell állapítanunk, hogy a magyar legitimizmus nagy része antiszemita. A dicstelenül kimúlt fajvédő lapok stílusát és irányát az antiszemita-legitimista sajtó folytatja legmértőbben.”* (Zsidó Ujság 1926. június 11. 1. Trianon és Budaörs). Az orthodox hírlapírók a Dinasztia megítélését különválasztották a legitimizmus jelenségétől, ahogyan különbséget tettek a katolikus hit és a magyar vagy osztrák keresztényszocializmus zsidóellenessége között is.

A hívő katolikus uralkodóház tagjai a zsidóság emlékezeti kánonjában a judaizmus pártfogóiként tűntek fel. *„A Habsburgok hűséges katolikusok voltak ugyan, de a katholicizmus nem azonos az antiszemita gyűlölettel és elnyomással.”* (Zsidó Ujság 1925. dec. 4. 5. Vázsanyi Vilmos esküje. A katolikus eskü, amit a zsidó hűségesen megtart) – írta az újraindult orthodox sajtó a bethleni konszolidációt követően.

Ezek a narratív stratégiák visszaköszöttek a II. zsidótörvény közösségi feldolgozási kísérleteiben, sajtóvisszhangjaiban is. *„Elmerengve a múltakon, legelőször is ki mondhatatlan hálát érzünk I. Ferenc József és IV. Károly koronás magyar királyok és még előbb II. József meg nem koronázott magyar uralkodó irányában, akik alatt a zsidóság emberi és polgári jogokat nyert és akik beállították a zsidóságot az állam polgári rétegébe.”* (Orthodox Zsidó Ujság 1939. máj. 10./ 1-2. Egy fővárosi falragasz előtt) – írt az orthodox lap, a fenti sorokkal véve tudomásul a II. zsidó törvény rendelkezéseit.

A neológ önértelmezés és narratív stratégia már a dualizmus idején nagyobb mértékben igazodott a magyar nemzeti szimbolikus értelmezésekhez. Amíg Kossuth formálódó kultuszának kérdését az orthodox lap a nemzet iránti lojalitás megtartásával a királyhűsége való intéssel zárta (Zsidó Híradó 1894. ápr. 5. 8. Hírek – Kossuth Lajos

temetése), addig a neológia jelentősebb mértékben bevonódott a függetlenségi diskurzusokba.

A Horthy-korszak Magyarországhoz való lojalitás mellett a trianoni országvesztés és az antiszemita jelenségek ellenpéldájaként jelent meg a neológ sajtóban a dualista Magyarország képe. Ez a nosztalgia a Dinasztia és az elpusztult Monarchia iránti sóvárgásban nyilvánult meg. Ebben az összefüggésben szerepelt a régi Magyarország, a Dinasztia és a hozzá hűséges magyar zsidó.

A dualizmus-nosztalgia ellenére az Egyenlőség sem vonhatta ki magát a Horthy-korszakban főáramban lévő függetlenségi történeti diskurzus hatása alól. A neológ lapban megjelenő kurucos hangvételű cikkek inkább tekinthetők a magyar nemzeti függetlenség melletti kiállásnak – és a hazafiatlanság vádjával szembeni apologetikának –, mintsem Dinasztia-ellenességnek. A Dinasztia-nosztalgia a régi állam iránti lojalitásról, míg a Kossuth-párti cikkek a nemzet iránti elkötelezettségről szólnak. A 20-as, 30-as években a Dinasztia-nosztalgia és a kurucos cikkek egyidejű megjelenetése nem jelentett problémát.

Tanulságok

A szimbolikus politika nemzeti vonatkozásai terén a három különböző sajtódiskurzus eltérő elitstratégiái érhetőek tetten, viszont a két szembenálló izraelita felekezeti

irányzat sajátos múltértelmezést alakított ki a Dinasztia és a dualizmus vonatkozásában. Ennek részeként közös a neológ és orthodox értelmezésben a lassan feledésbe merülő aranykor képe. „Mily szomorúan mondja a talmud bölcse: a mi apáink Jirmijóhü szavával panaszolták: »mi már elfelejtettük a jót«, de a mi nemzedékünk már nem is látta a jót. Ilyen érzésekkel tekintünk a mai ifjakra, ők már csak hírből ismerik Ferenc József korszakát, amely a béke, a munka a felekezeti türelmesség és a jólét ideje volt.” (Zsidó Ujság 1930. aug. 22./ 4. Emlékezés I. Ferenc József-re)

Glässer Norbert

(MTA MTA–SZTE Vallási Kultúrákutató Csoport)

Zima András

Az írás az MTA–SZTE Valláskutató Csoport (03217) keretében készült

Ajánlott irodalom:

- ABREYVA STEIN, Sarah: *Making Jews Modern The Yiddish and Ladino Press in the Russian and Ottoman Empires*. Indiana University Press, Bloomington and Indianapolis, 2004.
- BÉKÉS Márton: *A legitimisták és a legitimizmus*. Romsics Ignác (szerk.): *A magyar jobboldali hagyomány, 1900–1948*. Osiris, Budapest, 2009. 214–242.
- DETREZ, Raymond – SEGHAERT, Barbara (ed.): *Europe and the Historical Lagacies in the Balkans*. P.I.E. Peter Lang, Brüsszel 2008.
- DIÓSZEGI István: *A hatalmi politika másfél évszázada, 1789–1839*. MTA Történettudományi Intézet Budapest 1997. 284.
- FRÖJIMOVICS Kinga: *Szétszakadt történelem. Zsidó vallási irányzatok Magyarországon 1868–1950*. Balassi Kiadó, Budapest, 2008.
- KATZ, Jakov: *Végzetes szakadás. Az orthodoxia kiválása a zsidó hitközségekből Magyarországon és Németországban*. Múlt és Jövő Kiadó, Budapest, 1999.
- ROMSICS Gergely: *Mítosz és emlékezet. A Habsburg Birodalom felbomlása az osztrák és a magyar politikai elit emlékirat-irodalmában*. L'Harmattan, Budapest, 2004.
- ROMSICS Gergely: *Nép, nemzet, birodalom. A Habsburg Birodalom emlékezete a német, osztrák és a magyar történetpolitikai gondolkodásban, 1918–1941*. Új Mandátum Könyvkiadó Budapest, 2010.

